

HORVÁTH GÉZA

25 ÉVES A KATEDRA

NEGYES ÉVSZÁZAD A SZAKMAISÁG SZOLGÁLATÁBAN

Azon tűnődöm: szerencsésnek mondható-e a mi nemzedékünk? Azoké, akik a legdühösebb sztálinista időkben születtünk, pionírok, majd SZISZ-tagok lettünk. (Ezt – szerencsére – a később születettek már nem is értik.) Akik '68-ban épp érettségizni készültünk, majd csalódottan vettük tudomásul, hogy szovjet tankok dühörögnek Prága és Pozsony utcáin. A „konszolidációnak” csúfolt időszakban kaptuk meg a tanári diplománkat, tettünk esküt „szocialista hazánkra”, és írásban jelentettük ki, hogy ateisták vagyunk. Aztán tanítani kezdtünk, óravázlatokat és tanmeneteket írtunk, kínosan ügyelve arra, hogy feltüntessük a nevelési célt: „hazafiaságra nevelés”, „proletár nemzetköziségre nevelés”. És ha jött a szakmai ellenőrzés (az „inspekció”), minden furfangunkat elő kellett vennünk, hogy – mondjuk – a törtek egyszerűsítését oktattva miképp csempésszük be a tanórába a fennkölt szocialista eszméket. Megtapsztaltuk a „kontraszelekció” jelenségét. (Szerintem a tőlünk fiatalabbak ezt sem értik, ezért egy kissé leegyszerűsítve elmagyarázom. Aki közülnk az átlagosnál egy kissé tevékenyebben publikált, ráadásul magyarországi lapokban, vagy a saját környezetében megpróbálta elhinteni Vekerdy Tamás vagy Lénárd Ferenc pedagógiai nézeteit, az rögtön gyanússá vált. Rengetegen voltunk, akiknek ebben az időben nem véglegesítették a szerződését, ezért évről évre kilincselniünk kellett, hogy a következő tanévben is taníthassunk. Sok esetben azonban eltanácsoltak bennünket a pedagógiai pályáról. Így lett akkor, a nyolcvanas évek elején, a mi vidékünkön sok tehetséges tanárból „rabcsendő” vagy a pionírotthon alkalmazottja. Jómagam három éven át a művelődési otthonban dolgoztam – természetesen nem önszántamból.)

Igen, szerencsések vagyunk. Mert a rendszerváltás a pályánk derekán ért, és így módunkban állt összehasonlítani az egypártrendszer parancsuralmát az 1989 utáni idők szellemével. Nem állítom, hogy ami ezután jött, az egyértelműen jó. Csak azt tudjuk, hogy jobb. A kezdeti zűrzavar után lassan kialakult egy új látásmód is. Gyorsan megtanultuk, hogy az iskola falai között

nemcsak oktatunk, hanem nevelünk is kell, és immár a nevelés alatt nem holmi marxista szövegeket kell értenünk. Jól jött volna a szakmai segítség. Számomra akkor nyílt meg igazán ez a világ, amikor először csak hallgatóként, később előadóként vagy foglalkozásvezetőként részt vehettem a hazai és a magyarországi nyári egyetemeken, a matematikaborokon. Jó lett volna az ott hallott, tanult új és újszerű ismereteket kollégáim számára is közreadni. De nem nagyon volt hol. Bár egy-két országos terjesztésű lapunk időről időre vállalta, hogy közli a szakmai írásainkat, mindazonáltal magunk sem tartottuk illendőnek, hogy szakmai értekezésekkel traktáljuk az olvasótábornak azt a részét, aki ezek iránt nem érdeklődik. Úgy éreztük, valóságos csodának kellene történnie, hogy legyen egy szlovákiai magyar pedagóguslapunk.

És a csoda megtörtént. Én csak akkor értesültem a Katedra című folyóirat létezéséről, amikor már országos terjesztésűvé vált. Csicsay Alajosnak köszönhetem, hogy ott lehettem azon a találkozón, amikor előadtuk ötleteinket: mivel is töltjük meg a lapot. Én akkor – matematikatanárként – három dolgot tartottam nagyon fontosnak: hogy megújítsuk az évtizedek óta megcsontosodott matematikatanítás módszertanát, hogy javítsunk a tankönyveink nyelvezetén, és hogy elindítsunk egy levelező matematikaversenyt. Ez utóbbiban nem bíztam, de annyi bátortást kaptam, hogy végül is a rovat beindult. László Béla volt a rovat vezetője, nekem az volt a dolgom, hogy érdekes feladatokkal keltsem föl a tanulók figyelmét. Nem gondoltam, hogy a versenyt egy országos döntővel kellene lezárunk, hiszen elképzelésem sem volt arról, hogy miképp lehetne ennek az anyagi háttérét kigazdálkodni. A levelező fordulók lezárása után Könözi Évával, Hodossy Gyulával, László Bélával és az ő segítőivel megszerveztük az első országos döntőt. Evés közben jön meg az étvágy. Már a gimesi döntőn elhangzott egy javaslat, hogy más tantárgyakban is indítsunk versenyt. Ma már majdnem minden iskolánk bekapcsolódik valamelyik Katedra-versenybe.

Határozottan emlékszem: miért is mondtam igent László Bélának, amikor sokadik nekifutásra megpróbált meggyőzni arról, hogy a matematikaversenynek legyen országos, zártkörű döntője is. Az akkori hazai matematikaversenyeink negatív tapasztalatai lebegtek a szemem előtt. Például: a matematikai olimpia, ahol a tanuló legfeljebb hat, elég igényes feladatot old meg az iskolai fordulóban (olykor önállóan, olykor mások segítségével, vagy csak sima másolással), felkészítő tanára javaslatára eljut a járási fordulóba, ahol a saját járásának pedagógusai értékelik a munkáját. Még ha jelíges is a dolgozata, akkor is lehetőség nyílik kisebb-nagyobb alul- és túlpontozásra. Több mint gyanús, hogy a javító pedagógusok tanítványai rendszerint jobb eredményeket érnek el, mint a többiek. Ezt az igazságtalanságot szerettem volna már a kezdetek kezdetén kiküszöbölni, ezért döntöttem úgy, hogy a Katedra Matematikaverseny országos döntőjének feladatsorait egy teljesen pártatlan, magyarországi szakember állítsa össze. Ezt a szokásunkat azóta is megtartottuk. Károlyi Károly egyúttal a bátaszéki matematikaverseny szervezője is – ő jelenti a garanciát arra, hogy a versenyünk színvonala nem maradjon el látványosan a magyarországitól. Fokozatosan sikerült újabb „biztosítékokat” is beépíteni a verseny lebonyolításába: a zártkörű versenyeken a tanulók csak egy jelíget és egy kódszámot írnak a dolgozatukra, a teremben csak olyan pedagógusok ügyelnek, akik más településekről érkeztek, mint a versenyzők, a javító pedagógusok pedig csak annak az évfolyamnak a munkái javíthatják, amelyekben nem szerepel versenyző a saját településükről. A levelező forduló feladatait jómagam állítom össze, de sohasem én javítom. (Most Kiss Szilvia és Bajcsy Barnabás vállalta ezt a hatalmas munkát. A korábbi években sokan mások is segítettek ebben, de Lancz István nevét mindenképp meg kell jegyeznünk, hiszen ezt a munkát ő végezte a leghosszabb ideig.)

Kedves Olvasó! Nyilván úgy gondolja, hogy számomra a versenyrovat a legkedvesebb, mert ennyit beszélek róla. Ez csak a látszat. Hogy ekkora teret érdemel

BORBÉLY DIANA

AZ ÓVODAI BEILLESZKEDÉS

a főmlegetése, az csak a különleges-ségének köszönhető. Ez valóban egy egyedi verseny. Igazi haszna a levelező résznek van, hiszen a tanuló korában öt, most négy fordulón keresztül ismerkedhet nyugodt körülmények közt (otthon vagy az iskolában fejet törve) a matematikai problémákkal. Az elődöntő és a döntő már csak egy „szereplési lehetőség”, egy „megmérettetés”, amihez a külön felkészülésen kívül némi szerencse is kell.

Az írásom elején fölített kérdésre válaszolva: szerencsések vagyunk. Mert megélhettük, hogy mit is jelent huszonöt év egy lap életében. Emlékszem, még nem volt számítógépünk. Írógépen, keretes papírra írtuk a cikkeket, az ábrákat tussal rajzoltuk pauszpapírra. Aztán lett számítógépünk meg mobiltelefonunk, és már hallottunk az internetről... De ez csak a műszaki fejlődés. Mai fiatal pedagógusaink még írni sem tudtak, egyesek még járni sem, amikor a Katedra első számait lapozgathattuk. Azóta is olvasom, és őrzöm minden példányát. Nyugdíjasként is. Olykor összehasonlítom a kezdeti (kezdetleges?) számokat a maiakkal. Nincs miért szégyenkezünk.

A pedagógiai gyakorlatban az oktatás-nevelés konkrét területeinek és a gyermekek kompetenciáinak fejlesztésén túl tudatosítanunk kell, hogy vannak az óvodai nevelésnek olyan nyitott kérdései, melyek a gyermek belső egyensúlyának, illetve testi, lelki és szociális egészségének megőrzése szempontjából óriási fontossággal bírnak. Az egyik ilyen terület a gyermekek beilleszkedése az óvodai környezetbe, vagyis az adaptáció.

Az oktatás-nevelés folyamatára korunkban jellemzővé váltak az egyre magasabb elvárások, melyek az oktatás és nevelés színvonalának emelését célozták meg az óvodapedagógiai gyakorlatban is. Teljesítményorientált világunkban azonban sajnos gyakran feledésbe merül az a tény, hogy az edukációs folyamat során elsősorban a gyermekek szükségleteit kell figyelembe venni: azaz az óvodai oktató-nevelő folyamatot a hatékonyság érdekében rugalmasan kell alakítanunk az elvárások, de főleg a gyermekek szükségleteinek vonatkozásában. Hiszen számunkra, pedagógusok számára elsősorban a gyermek, annak testi, lelki és szociális szükségletei kell, hogy mérvadóak legyenek. Ezen

belül is fontos kiemelni a biztonságérzetet, hiszen ha a gyermek nem érzi biztonságban magát egy adott szociális közegben, akkor nem tud feloldódni, nem tud összpontosítani és nem képes nyitottá válni az emberi kapcsolatok befogadására. Ez hatással bír komfortérzetére, teljesítményére is. Ezért kijelenthetjük, hogy az óvoda elsőrendű feladata a gyermek társas közegbe való beszoktatása és érzelmi biztonságának megteremtése. Csak utána következhet bármilyen fejlesztő tevékenység, ismeretsajátítás.

Kiemelten fontossá válik ez a téma az őszi hónapokban, hiszen sok szülő szeptemberben viszi gyermekét először óvodába. Gyakran tapasztalható, hogy maga a szülő is nehezen éli meg az elválást, nehezítve ezzel a beilleszkedési folyamatot a gyermeke számára. Sokukban óvodaválasztáskor felmerül az a kérdés is, hogy vajon olyan közeget keressen gyermekének, ahol vegyes életkorú osztályok vannak, vagy inkább az úgynevezett „tiszta” csoportokat preferálja. Szakmai körökben bizonyított tény, hogy a vegyes csoportokban a gyermekek sokkal hamarabb adaptálódnak. Soňa Kotátková (2008) vélemé-